

*příloha 2 (úkol X-18-2)
má ji rovněž*

Psychologický ústav ČSAV, Praha 1, Purkyňova 2

Hodnocení činnosti za r.1967

Schváleno ústavní radou dne 21.prosince 1967.

Přílohy:

1. Přehled publikační činnosti pracovníků ústavu
2. Zpráva hlavního pracoviště o plnění hl.úkolu X-18-2

I. NEJDŮLEŽITĚJŠÍ VĚDECKÉ PRÁCE

Ze státního plánu výzkumu byly řešeny dílčí úkoly hlavních úkolů: X-18-2, X-18-3 a VIII-3-1.

X-18-2/1 Výzkum kognitivních a motivačních faktorů v lidském učení (řešitel prof. Linhart a 6 spolupracovníků)

Výzkum byl zahájen v r. 1966. V r. 1967 byl dokončen spis prof. Linharta "Proces a struktura učení", který je souhrnnou rozpravou o tomto dílčím úkolu, doplněnou proti první knize (z r. 1964) zejména v oblasti sociálního učení a vztahu psychologie učení a psychoterapie a přepracovanou v syntetický výklad současných teorií učení.

Byly rozpracovány metody pro zápis a matematicko-statistické hodnocení experimentů, formalizace experimentů se dvěma hrami Domino, návrh přístroje pro bludištní učení a návrh přístroje pro třídění znaků jako příprava experimentálních výzkumů.

X-18-2/2 Problémy vývojové psychologie (řešitel prof. Chmelař)

Byl zkoumán vztah mezi trváním optické a akustické pozornosti u dětí s použitím nově konstruovaného přístroje (Chmelař-Antl). Zcela nové výsledky budou ještě podrobeny přesnému matematickému zpracování.

X-18-2/5 Otázky sociálního učení a vývojových regulací (řešitel dr. Vančurová)

Dr. Vančurová dokončila publikací výzkum postoje dětí k různým prostředím (rodině a instituci), prováděný mj. metodou kresby. Teoreticky připravila výzkum řešení konfliktů v dětských skupinách.

Dr. Kotásková zpracovala materiál získaný metodou Doll-play

- srovnání anglických a českých dětí a metodou Children Reports of Parental Behavior Inventory (Schaefer). Výsledkem je srovnání dětí severoamerických a českých.

Do úkolu X-18-2 spadá dále Výzkum zpětného podmiňování (řešitel MUDr. Dostálek), který bude od r. 1968 začleněn jmenovitě (jako dílčí úkol X-18-2/8). V r. 1967 bylo vhodným rozložení pokusů v čase zjištěno, že i ve víčkovém reflexu u člověka existuje zpětné podmiňování a tím vyvrácen rozšířený závěr z neadekvátních pokusů Spoonerové a Kellogga, že jde o nestálé pseudopodmínění. Zároveň byly zjištěny kvalitativní rozdíly v tomto následném a zpětném podmíněném reflexu.

X-18-3/5 Psychologické problémy společenského začleňování a společenské činnosti člověka (řešitel dr. Janoušek).

Úkol se řeší od r. 1966. Člení se na tři podúkoly.

Úkol Psychologická analýza komunikace a interakce mezi lidmi při společných činnostech byl řešen teoreticky. Byl dokončen rukopis monografie "Sociální komunikace" a předán do tisku a zkoumá se teoreticky její reversibilita (část publikována). (Dr. Janoušek)

Z úkolu Sociální determinace v lidské motivaci (dr. Bokorová) bylo k publikaci zpracováno téma "Sociálně psychologické aspekty lidských potřeb v podmínkách vyspělé industriální společnosti" zároveň v rámci spolupráce na mezioborovém programu "Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce". Výzkum úkolu pokračoval jak teoreticky (celková koncepce) tak přípravou experimentální metodiky.

Úkol Osvojování sociálních norem a hodnot, jejich

fungování v osobnostním systému a v sociálních činnostech lidí (dr. Helus) byl řešen na úrovni teoretické (studie: "Sociální učení a psychologické problémy autorealizace osobnosti") a ukončen rukopis "Psychologické problémy socializace osobnosti".

Řešení problému pokračuje.

VIII-3-1/4 Longitudinální studie tělesného vývoje městských dětí školního věku - část psychologická (řešitel doc. Konečný). Bylo pokračováno ve výzkumu brněnských dětí zahájeném v r. 1964.

VIII-3-1/5 Longitudinální studie růstu dítěte a vývoje jeho jeho zdravotního stavu v městském prostředí v souvislosti se sociálním postavením rodiny - část psychologická (řešitel doc. Konečný). Zahájeno 1966. Ve výzkumu se pokračuje.

Dr. Kotásková zpracovávala longitudinální výzkum pražských dětí z let 1957-1964 v dílčích studiích o vztahu přísnosti výchovy k poruchám chování u dětí a trendech kvocientů inteligence a vývoje u dětí do 6 let.

V brněnském pracovišti byly dále řešeny úkoly, které se od r. 1968 přeřazují do hlavního úkolu X-18-6 "Psychologie osobnosti", a to Výzkum zájmů mládeže (dr. Kolaříková), z něhož byly zatím publikovány 2 teoretické studie a Vztah normální a poruchové činnosti (doc. Konečný) - byl publikován empirický výzkum projektivní kresby, v němž se ukazují rozdíly mezi normálními dětmi a dětmi s psychickými poruchami.

V r. 1967 byla zahájena spolupráce na mezioborovém úkolu Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce koordinovaném dr. R. Richtou (Filosofický ústav ČSAV), které se účastní především oddělení sociální psychologie. Toto oddělení spolupracuje též na výzkumu Člověk a společnost v roce 2000 (Sociologický ústav ČSAV).

II. UPLATNĚNÍ VÝSLEDKŮ VĚDECKÉ PRÁCE

(i těch, jichž bylo dosaženo v minulých letech)

Psychologický ústav ČSAV byl založen 1. dubna 1967. Zabývá se především základním výzkumem. Hlavní formou uplatnění výsledků je publikační činnost, jejíž seznam je obsažen v příloze 1.

Kniha prof. Linharta "Proces a struktura učení" (asi 680 stran) se připravuje k vydání polsky.

Práce prof. Tardyho, prof. Linharta, prof. Chmelaře, doc. Konečného, dr. Bokorové, dr. Heluse, dr. Janouška, dr. Kotáskové a dr. Vančurové jsou citovány v řadě domácích vědeckých prací.

Švancarova práce k diagnostické hodnotě dětské kresby je citována v základním diagnostickém díle Handbuch der Psychologie, Vol. IV, Göttingen.

Pracovníky PSÚ bylo předneseno 11 referátů domácích (8 pracovníků) a 9 referátů v zahraničí (5 pracovníků).

Prof. Linhartovi bylo uděleno "Vyznamenání za zásluhy o výstavbu".

III. ČINNOST VĚDECKOORGANIZAČNÍ

1. Účast na mezinárodních akcích:

- a) trvalá - Longitudinální výzkum VIII-3-1/5 je napojen na mezinárodní výzkum Centre international de l'Enfance a zpracování některých částí se děje spoluprací s Centre for the Study of Human Development a s National Institute of Mental Development v Bethesdě, USA (Kotásková). Brněnské pracoviště je napojeno na výzkum Kenneth R. Hammonda, Institute Behavioral Research, Boulder, Colorado.
- b) Příprava uspořádání II. mezinárodní konference experimentální sociální psychologie (Praha, 1968).
- c) Účast na konferencích.

J. Janoušek se zúčastnil přednesením referátu mezinárodní konference o experimentální sociální psychologii (Víděň, duben 1967). Stal se členem výboru organizace "European Association for Experimental Social Psychology".

Zúčastnil se pracovního zasedání o úloze komunikačních prostředků v mezinárodních konfliktech, uspořádaného SIPRI - Švédským ústavem pro výzkum míru a konfliktů (Stockholm, červen 1967).

R. Konečný se zúčastnil světového kongresu Settimana psicosomatica (Řím, září 1967).

J. Kotásková přednesla studii o psychologických problémech izolace v hyperbarických podmínkách na Journée Internationale d'Hyperbarie et Médecine Subaquatique (Marseille, květen 1967).

C. Dostálek přednesl referát na 3. národní konferenci bulharské fyziologické společnosti (Varna, květen 1967).

J.L.Freund se účastnil biokybernetického sjezdu (Lipsko, září 1967) a IV.národní fyziologické konference (Bukurešť, říjen 1967).

Prof.Chmelař se zúčastnil konference s mezinárodní účastí o perceptologii (Bratislava, září 1967).

V.Bokorová a Z.Helus se zúčastnili mezinárodního semináře o experimentální sociální psychologii (Lovaň, srpen-září 1967).

d) Studijní cesty.

Prof.Linhart - USA - říjen-prosinec 1967. Studijní cesta, při níž měl několik přednášek.

J.Kotásková (Anglie), Ct.Lukavský (NSR, Dánsko), J.L.

Freund (NDR, Rumunsko) absolvovali krátkodobé studijní cesty.

2. Služby a expertizy poskytované jiným pracovištím:

Tři pracovníci ústavu se podílejí na vypracování psychologické stránky koncepcí výchovy ev. osnov na různých stupních a oblastech výchovy: jesle, mimotřídní a mimoškolní výchova, rodinná výchova, zdravotní školy a zdravotnická zařízení.

3. Koordinační činnost v ČSSR:

Ústav je koordinátorem hlavního úkolu X-18-2 "Problémy psychologie učení a vývoje" (zodpovědný pracovník prof.Linhart). Samostatná zpráva o plnění tohoto úkolu je přiložena.

4. Spolupráce s resortními výzkumnými ústavami a podniky:

Ústav spolupracuje s Ústavem hygieny v Praze (Longitudinální výzkum dítěte), s Výzkumným ústavem pedagogickým (Koncepte výchovy), s Výzkumným ústavem odborného školství (Výzkum motivace), s Ústavem sdělovací techniky A.S.Popova (školení

aspiranta), s Pedagogickým ústavem J.A.Komenského ČSAV,
s Výzkumným ústavem detskej psychológie a patopsycholó-
gie, a s Výzkumným ústavem 401 (spolupráce na řešení hl.
úk. X-18-2) a v jednotlivých otázkách v r.1967 s dalšími
třemi resortními ústavy. Jednotliví pracovníci ústavu jsou
experty v komisích ministerstva školství a ministerstva
zdravotnictví, spolupracují s výchovnými a zdravotnickými
institucemi.

IV. VÝCHOVA VĚDECKÝCH PRACOVNÍKŮ A SPOLUPRÁCE S VYSOKÝMI ŠKOLAMI

V r.1967 byli v ústavu školeni 4 řádní aspiranti, 1 externí aspirant, 4 studijní pobyty, 1 řádný aspirant je pro ústav školen ve Fyziologickém ústavu ČSAV, probíhá 1 vědecká příprava. V uplynulém roce 1 aspirantka obhájila kandidátskou práci (Marková), 1 pracovnice vykonala všechny kandidátské zkoušky (Kolaříková), 2 aspiranti dosáhli hodnosti PhDr.

Spolupráce s vysokými školami:

Na 5 vysokých školách (8 fakultách) působí pravidelně 7 pracovníků ústavu (z toho 2 profesori, 1 docent). Členy komise pro obhajoby kandidátských prací jsou 3 pracovníci. Ústav zaměstnává z řad studentů 8 pomocných vědeckých sil; 4 pracovníci vedli a 4 oponovali diplomové práce.

V jednotlivých výzkumných úkolech spolupracoval ústav s 10 vysokoškolskými pracovišti. Ve výzkumu ústav trvale spolupracuje s katedrou psychologie na filosofické fakultě v Praze a Brně, na Pedagogické fakultě KU v Praze, na Pedagogické fakultě Komenského university v Trnavě, na Pedagogické fakultě v Hradci Králové a s katedrou pedagogické psychologie FFUK v Bratislavě, se dvěma klinikami a dvěma fakultními nemocnicemi.

V. KULTURNĚ POLITICKÁ, VĚDECKOPOPULARIZAČNÍ A EDIČNÍ ČINNOST

V Socialistické akademii pracuje organizačně a koncepčně 9 pracovníků ústavu a 9 pracovníků působí jako lektori. Na vědeckopopularizační činnosti v Čs. rozhlase se podíleli 4 a v Čs. televizi rovněž 4 pracovníci.

V časopisech a denním tisku bylo otištěno 41 článků od 14 pracovníků ústavu.

Ředitel ústavu prof. Tardy je vedoucím redaktorem časopisu Čs. psychologie. Prof. Chmelař je členem pěti redakčních rad vědeckých časopisů a jednoho vědeckopopularizačního. Prof. Linhart je členem tří redakčních rad vědeckých časopisů. Dr. Helus je členem redakčních rad dvou odborných časopisů.

Členy edičních rad pro vědecké spisy jsou 3 pracovníci (Chmelař, Janoušek, Linhart).

Velikým přínosem pro široký okruh čs. psychologů je překlad knihy R. Meiliho "Lehrbuch der experimentellen Psychologie" SPN, 1967, provedený pod vedením prof. Chmelaře.

Dr. Kotásková pracovala jako odborný poradce na filmu "Jsi odpovědný za svou růži", který získal 1. cenu ČSAV na festivalu populárně vědeckých filmů v Olomouci.

VI. KÁDROVÁ PRÁCE

Při přijímání nových pracovníků se vycházelo ze směrnic presidia ČSAV o kádrové práci. Všichni nově přijatí pracovníci splňují kvalifikační požadavky.

Ústav má 11 vědeckých pracovníků, z toho 3 vedoucí vědecké pracovníky, 2 samostatné vědecké pracovníky, 6 vědeckých pracovníků; 8 odborných pracovníků, 9 asistentů a 1 hospodářsko-správního pracovníka (z toho 3 pracovní úvazky se dělí na polovinu).

Do nově založeného ústavu bylo převzato 15 pracovníků, nově přijato 5 vědeckých, 9 ostatních pracovníků. Rozvoj ústavu vyžaduje další značný personální růst.

Vytváření kádrových rezerv.

Ústav si školí 4 řádné aspiranty, 1 řádný aspirant je pro ústav školen jiným pracovištěm ČSAV. V budoucnu bude muset ústav usilovat o zlepšení početního poměru mezi vědeckými a odbornými pracovníky (vysokoškoláky) na jedné straně a pomocnými silami na straně druhé větším přírůstkem počtu pomocných sil.

VII. ZÁVĚRY K DALŠÍ ČINNOSTI PRACOVIŠTĚ

Nově vzniklý ústav má v plánu výzkumné činnosti poměrně velký počet úkolů, z nichž značnou část převzal z dřívějších pracovišť. Hlavním úkolem je nyní prohloubení výzkumu v těchto oblastech.

To předpokládá podstatné zvyšování počtu pracovníků v poměrně krátkém počtu let, zajištění potřebných prostor zejména pro experimentálně laboratorní práci a získání moderního přístrojového vybavení.

Pro nedostatek prostorů nemohla oddělení psychologie osobnosti a sociální psychologie v r. 1967 plně rozvinout svou činnost ani v rozsahu dosavadního kádrového obsazení. Také práce oddělení psychologie učení byla prostorovými otázkami neobyčejně ztížena. Není dosud rozřešena otázka umístění ředitelství ústavu.

V nejbližší době je tedy zvláště důležitým úkolem provozní úprava a rozšíření prostorů pro laboratorní výzkum. Vyhovujícím řešením je jedině postavení nové budovy, které je perspektivně plánováno.

Knihovna ústavu, která se nově buduje (ke konci roku vlastní ústav zhruba 250 titulů, ze základní knihovny jsme požadovali 200 titulů), vyžaduje pro začátek mimořádný příděš, aby mohla být vybavena alespoň základními knhami psychologické literatury vůbec a pěstovaných oborů zvláště. Rychlý rozvoj knihovny je rovněž předpokladem pro vytvoření mezioborového dokumentačního střediska, jehož založení je perspektivním úkolem ústavu. Vybudování tohoto střediska si vyžádá také vzrůst počtu pracovníků v knihovně.

Brněnské pracoviště má v knihovně 250 titulů, z toho však jen nepatrný počet moderních monografií.

Seznam původních publikovaných prací pracovníků PSÚ ČSAV
v r.1967

Základních publikací 5.

1. Bohdanecký, Z.; Jarvik, M.E.: Impairment of one-trial passive avoidance learning in mice by scopolamine, scopolamin methylbromide, and physostigmine. *Int.J.Neuropharmacol*, 6, 1967, 217-222
2. Bohdanecká, M.; Bohdanecký, Z.; Jarvik, M.E.: Anamnestic effects of small bilateral brain puncture in the mouse. *Science*, 157, 1967, 334-336.
3. Kopp, R.; Bohdanecký, Z.; Jarvik, M.E.: Proactive effect of a single ECS on step - through performance of naive and punished mice. *J.Comp.Physiol. Psychol.*, 64, 1967, 22-25.
4. Bohdanecký, Z.; Jarvik, M.E.; Carley, J.L.: Differential impairment of delayed matching in monkeys by scopolamine and scopolamine methylbromide. *Psychopharmacologie*, 11, 1967, 293-299.
5. Bohdanecký, Z.; Jarvik, M.E.: The effect of d-amphetamine and physostigmine upon acquisition and retrieval in a single trial learning task. *Arch.Int. Pharmacodyn.* 170, 1967, 57-65.
6. Bokorová, V.: Sociálně psychologické aspekty lidských potřeb v podmínkách vyspělé industriální společnosti. *ČsPs* 11, 1967, 583-593.
7. Zimbardo, P.; Abrie, J.; Bokorová, V.; Lange, F.; Potocká - H Josef, A.: The aggressive behaviour under experimental conditions of anonymity. Working paper of the European Research Training Seminar in Exper.Social Psychology University o Louvain, 1967, 1-52.
8. Dostálek, C.: Poznámky ke klidové tepové frekvenci. *Čs.Fysiol.* 16, 1967, 59-60.
9. Dostálek, C.: Obratnyje uslovnyje reflexy kak asociativnoje javlenie.111.nac.konf.na druž.na fiziol.nauky, Varna. Summaries, 9.

10. Helus, Z.: Die soziale Leistungsnorm als Aktivationsfaktor.-
In: Bericht über den 25.Kongress der Deutschen
Gesellschaft für Psychologie. Göttingen, 614-618.
11. Helus, Z.: Psychologický model socializace osobnosti a
problém člověka.- In: J.Srovnal a kolektiv, Otázky
struktury a koncepce marxistické filosofie v ČSSR,
Rozpravy ČSAV, 4, 1967, 64-67.
12. Kelley, Helus, Lamm, Servais, Veen, Zaleska, Wouters:
Direction of Change in Problem Difficulty and
Perceived Source of Change as Independent Variables
in a Negotiation Game.- Workingspaper of the European
Research Training Seminar in Experimental Social
Psychology. University of Louvain, 1967.
13. Helus, Z.: Osobnost a role.- In: Vl.Tardy, ed., K problémům
psychologie osobnosti, Academia, 1967.
14. Helus, Z.: Sociální učení a psychologické problémy auto-
realizace osobnosti. In: Psychológia a patopsycholo-
gia dieťaťa, II (1967), 2, 29-46.
15. Janoušek, J.: Aktuální styčné problémy filosofie a sociální
psychologie. In: J.Srovnal a kol.: Otázky struktury
a koncepce marxistické filosofie v ČSSR. Rozpravy
ČSAV, Praha, 1967, 67-69.
16. Janoušek, J.: Osobnostní postoj v interpersonálním jazykovém
styku. In: Vl.Tardy, ed., K problémům psychologie
osobnosti. Academia, 1967
17. Janoušek, J.: Mezinárodní konference sociálních psychologů
ve Vídni. Čs.psychologie 11, 1967, 5, 476-477.
18. Janoušek, J.: Sociální psychologie na XVIII.mezinárodním psy-
chologickém kongresu v Moskvě. Sociologický časopis
3, 1967, 358-362.
19. Jelínková, Z.: Die Gehöranalyse bei Kindern mit Sprachstörun-
gen. Hogrefe Göttingen, 1967.
20. Kolaříková, O.: K psychologii sociální adaptace u dětských a
juvenilních delinkventů. Ps. a patops. dieťaťa,
4, 1967.
21. Kolaříková, O.: K teorii zájmové osobnostní struktury,
ČsPs, 11, 1967, 6, 527-540
22. Kolaříková, O.: K problematice dětské emoční karence z hle-
diske psychologie osobnosti. In: Vl.Tardy, ed.
K problémům psychologie osobnosti, Academia, 1967.

23. Konečný, R.: K problémům klinické aplikace projektivních kreseb u dětí (Psych. a patopsych.dítěťa, II, 2, 79-84.
24. Konečný, R.: Význam psychopatologie pro studium normální osobnosti. In: Vl.Tardy, ed.: K problémům psychologie osobnosti, Academia, 1967.
25. Kotásková, J.: Die Strenge der Erziehung und ihr Bezug zu Verhaltensstörungen bei Kindern. Bericht über den 25.Kongress der Deutschen Gesellschaft für Psychologie, Göttingen, 1967.
26. Kotásková, J.: Faktorová analýza trendů DQ a IQ u dětí do 6 let. Psychológia a patopsychológia dítěťa 1, 1967 až 68.
27. Kotásková, J.: Prediktabilita osobnosti z raných fází jejího vývoje. In: Vl.Tardy, ed.: K problémům psychologie osobnosti, Academia, 1967.
28. Linhart, J.: Psychologie učení. SPN 1967 (366 stran).
29. Linhart, J.: Orientační chování a motivace v učení. Studia psychologica IX, 1967, 2, 93-105.
30. Linhart, J.: Orientierungsverhalten und Lernmotivation. In: Bericht über den 25.Kongress der Deutschen Gesellschaft für Psychologie. Göttingen, 1967, 525-529.
31. Linhart, J.: Konference o metodologických otázkách učení a psychického vývoje. Čs.psychologie, 11, 1967, 2, 163-166.
33. Švancara, J.: K diagnostické hodnotě dětské kresby. Sb.Ped.fak. v Ostravě, ř.B, 1967.
34. Švancara, J.: Vývojová psychologie v Kanadě a USA. Psychológia a patopsychológia dítěťa, II, 1967, 1, 81-87.
35. Švancara, J.: Hereditární faktory v ontogenesi osobnosti, ČsPs, 11, 1967, 3, 222-231.
36. Švancara, J.: Genetické determinanty emocionální hodnoty barev. ČsPs, 11, 1967, 6, 541-547.
37. Tardy, Vl.: Problémy psychologie osobnosti. In: Vl.Tardy, ed.: K problémům psychologie osobnosti, Academia, 1967, 7-22.

38. Tardy, Vl.: K dynamice osobnosti. In: Vl.Tardy, ed:
K problémům psychologie osobnosti, Academia,
1967, 41-59.
39. Tardy, Vl.: Příspěvky v referátech a diskusích v mezi-
oborových sekcích - 1.sekce: filosofie a spo-
lečenské vědy. Rozpravy ČSAV, IV, 1967, 60-64.
40. Tardy, Vl.: Psychologický ústav ČSAV skutečností. Zprávy
ČsPs 1967, 15, 7.
41. Tardy, Vl.: Komise pro pedagogické a psychologické vědy.
Zprávy ČsPs, 1967, 15, 8.
42. Tardy, Vl.: Naléhavé úkoly československé psychologie.
Zprávy ČsPs, 1967, 15, 9.
43. Vančurová, E.: Die subjektive Bewertung des Lebensraumes
bei Vorschulkindern. In: Bericht über den
25.Kongress der Deutschen Gesellschaft für
Psychologie. Göttingen, 1967, 400-405.
44. Vančurová, E.: Zpráva o konferenci v Podhradí. Věstník
ČSAV.
45. Vančurová, E.: Hesla v Pedagogickém slovníku (red.s.Kujal)
SPN, 1967.
46. Viewegh, J.: Reelisierte Selbstmorde Trunksüchtiger.
Sb.prací Lék.fak. UJEP, spolupr.MUDr.Mendlová,
1967.
47. Viewegh, J.: Akutní alkoholové intoxikace u dětí, vyšetřo-
vané po časovém odstupu. In: Psych.a patops.
dítěťa, II, 1967.